

UNIVERSITETET I OSLO

KANDIDAT

123634

PRØVE

JUS3213 1 Formuerett II

Emnekode	JUS3213
Vurderingsform	Individuell skriftlig prøve
Starttid	15.12.2025 08:00
Sluttid	15.12.2025 14:00
Sensurfrist	09.01.2026 22:59
PDF opprettet	06.03.2026 18:47

Seksjon 1

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
i	Informasjon om oppgavesettet	Informasjon eller ressurser

Seksjon 2

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
1	Svar til Del I	Langsvar
2	Svar til Del II	Langsvar

Del I (estimert tidsbruk: 3 timer)

Selskapet ÅsBygg AS drev entreprenørvirksomhet i boligbransjen. Selskapet var eiet av familien Ås (til sammen 60 %) og de ansatte i selskapet (til sammen 40 %). Aksjene i selskapet var ikke oppdelt i klasser. Styret bestod av styreleder Peder Ås, styremedlem Eva Ås og Roger Berntsen. Roger Berntsen var ansatt i selskapet og var ikke en del av familien Ås.

Selskapets vedtekter inneholdt en bestemmelse som lød: «*Aksjer eiet av selskapets ansatte gir ikke stemmerett på generalforsamling. For øvrig gjelder aksjelovens bestemmelser, med unntak av aksjeloven §§ 5-21 og 6-28.*»

Det var familien Ås som i sin tid hadde sørget for vedtektsbestemmelsen. Tanken var at de ansatte skulle ha rett på utbytte på lik linje med familieaksjonærene. Samtidig ønsket ikke familien Ås innblanding fra de ansatte i organiseringen av virksomheten. Aksjene til de ansatte fungerte derfor i realiteten som en bonusordning. Samtlige ansatte hadde uttrykkelig akseptert vedtektsbestemmelsen da de ble tildelt aksjer i selskapet.

Høsten 2023 var det krise i boligbransjen. Ordreboken til ÅsBygg var snart tom, selskapet slet økonomisk, og fremtidsutsiktene var mørke. Det var ikke mulig for selskapet å ta opp mer lån. Det var heller ingen eksterne investorer som ønsket å tegne aksjer i selskapet. Selskapets finansdirektør orienterte styret i ÅsBygg om at selskapet risikerte konkurs innen 6 måneder dersom selskapet ikke foretok seg noe drastisk.

Styret i ÅsBygg vedtok derfor – mot Roger Berntsens stemme – å utarbeide forslag til generalforsamlingens beslutning om en rettet emisjon mot de eksisterende aksjonærene i familien Ås, jf. aksjeloven § 10-5. Det fremgikk av styrevedtaket at styrets flertall anså den rettede emisjonen for å være «*i selskapets interesse og nødvendig for å sikre selskapets overlevelse*». En fin bi-effekt av emisjonen, slik

familien Ås så det da de diskuterte saken over middagsbordet, var at familien fikk redusert de ansattes aksjeeierskap i selskapet.

Generalforsamlingen gikk ikke som planlagt. De ansatte møtte fulltallige og representert ved advokat. Advokaten anførte for det første at vedtektsbestemmelsene om manglende stemmerett for ansatte og utelukkelsen av aksjeloven §§ 5-21 og 6-28 var ugyldige som stridende mot aksjeloven. Subsidiært anførte advokaten at en rettet emisjon som foreslått utgjorde myndighetsmisbruk. Advokaten viste til at de ansatte ville få eierandelene sine i selskapet kraftig utvannet fra til sammen 40 % (før emisjonen) til 8 % (etter emisjonen). Han viste også til at de ansatte i lang tid hadde kommet med en rekke forslag til ledelsen om kostnadsbesparende tiltak, inkludert lønnskutt. Styrets forslag om en rettet emisjon var derfor ikke nødvendig for å redde selskapet. Advokaten erkjente samtidig at det var usikkert om de ansatte – hver for seg og samlet – hadde nok penger til å fulltegne en fortrinnsrettsemisjon etter aksjeloven § 10-4.

Peder Ås tok til motmæle på familieaksjonærenes vegne. Ås mente for det første at vedtektsbestemmelsene var gyldige. For det annet utgjorde ikke den rettede emisjonen myndighetsmisbruk. Ås bestred ikke at de ansattes eierandeler ville bli kraftig utvannet, og at de hadde kommet med i og for seg gode forslag til kostnadsbesparende tiltak. Han mente imidlertid at de ansattes forslag var mindre effektive og mer usikre enn en rettet emisjon (advokaten til de ansatte bestred ikke disse opplysningene). I en vanskelig økonomisk situasjon måtte flertallet på generalforsamlingen ha stor frihet til å bestemme hva som var i selskapets interesse, mente Ås.

Del II (estimert tidsbruk: 3 timer)

I 2024 gikk ÅsBygg AS konkurs. Konkursbehandlingen foranlediget flere tvister.

Noen måneder før konkursåpningen hadde ÅsBygg inngått en salg- og tilbakeleieavtale med selskapet Anleggsutleie AS. Avtalen innebar at ÅsBygg overførte eiendomsretten til en del av sine anleggsmaskiner mot vederlag med en rett til å leie anleggsmaskinene tilbake. På avtaletidspunktet sto disse maskinene på en byggeplass i Oslo, på eiendommen til Holm Utvikling AS.

Umiddelbart etter avtaleinngåelsen sørget Anleggsutleie for å kjøre anleggsmaskinene ut på en kommunalt eiet parkeringsplass ved siden av byggeplassen. På parkeringsplassen skiftet Anleggsutleie logo på anleggsmaskinene (fra «ÅsBygg AS» til «Anleggsutleie AS») og lakkerte anleggsmaskinene i Anleggsutleie sin karakteristiske oransje farge. Arbeidet ble utført på én natt. Neste morgen var maskinene tilbake på byggeplassen. ÅsBygg fortsatte å bruke anleggsmaskinene som før, men nå som leietakere og ikke eiere.

På konkursåpningstidspunktet stod anleggsmaskinene fortsatt på byggeplassen i Oslo. Bostyreren i ÅsBygg mente derfor at Anleggsutleies erverv manglet rettsvern. Anleggsutleie var uenig, og mente at rettsvernet var i orden. Partene var enige om at salg- og tilbakeleieavtalen var reell, gyldig og inngått på markedsmessige vilkår. Kjøpesummen for maskinene var betalt inn til ÅsBygg før konkursåpningen.

Det viste seg også at DNB hadde pant i alle ÅsByggs motorvogner og anleggsmaskiner, jf. panteloven § 3-8. Dette pantet var tinglyst på ÅsByggs blad i

Løsøreregisteret. DNB anførte at Anleggsutleie måtte respektere bankens panterett fordi salget var skjedd i strid med reglene i panteloven § 3-8 femte ledd.

Anleggsutleie bestred ikke at salget var i strid med panteloven, men det hadde ikke Anleggsutleie forutsetninger for å vite da avtalen ble inngått. Anleggsutleie anførte derfor at selskapet ikke behøvde å respektere DNBs panterett i anleggsmaskinene.

Det ble også konflikt mellom DNB og en annen panthaver, Næringsbanken. Det viste seg at begge bankene hadde pant i ÅsByggs varelager. Pantet til DNB ble etablert i tid før Næringsbanken sitt pant, men bare Næringsbankens pant i varelageret var tinglyst i Løsøreregisteret. Næringsbanken mente å ha godtroervervet varelagerpant på best prioritet etter regelen i tinglysningsloven § 34 tredje ledd. DNB var uenig. DNB anførte at tinglysning av panteretter i Løsøreregisteret kun gir rettsvern mot kreditorbeslag og kunne ikke danne grunnlag for godtroerverv. Partene var enige om at Næringsbanken hadde vært i god tro.

1 Svar til Del I

Skriv svaret ditt her. Endringer blir lagret automatisk.

1. Lovligheten av vedtektsbestemmelsene

Partene i saken er de ansatte i selskapet mot familieaksjonærene.

Hovedproblemstillingen er om vedtektsbestemmelsene om manglende stemmerett for ansatte og utelukkelsen av asl. §§ 5-21 og 6-28 må kjennes ugyldige som stridende mot aksjeloven.

Aksjeloven inneholder som sådan ingen generell bestemmelse om lovens fravikelighet. Der loven gir uttrykk for at annet kan tas inn i vedtektene eller avtales, er det klart at dette må gjelde. I andre tilfeller er det alminnelig antatt at hvorvidt en bestemmelse er av preseptorisk karakter med tolkes ut av bestemmelsene. Bestemmelser som verner om kreditorinteresser og andre hensyn i aksjeretten, som for eksempel minoritetsvern, vil som hovedregel ikke kunne fravikes.

Selskapets vedtekter fungerer som en rettslig basis i selskapet, når loven ikke påbyr preseptoriske løsninger, jf. Rt. 1998 s. 1584. Dette innebærer at selskapets vedtekter vil være en ramme for selskapets virksomhet, men likevel ikke slik at bestemmelsene der kan fravike preseptoriske lovregler i aksjelovgivningen. Vedtektene rammes inn i den konstituerende generalforsamlingen, og er derfor å regne som en "beslutning av generalforsamlingen" som kan kjennes ugyldig, jf. forutsetningsvis asl. § 5-22. Videre er de ansatte "aksjeeiere" som faller inn under personkretsen bestemmelsen angir.

Advokaten til de ansatte påberoper ugyldighet på bakgrunn av tre forhold som han anfører som stridende mot aksjeloven. Forholdene vil i det følgende behandles suksessivt slik de fremkommer i faktum.

Vedtektsbestemmelsen om manglende stemmerett

Det første delspørsmålet er om vedtektsbestemmelsen om manglende stemmerett for de ansatte som aksjeeiere strider i mot aksjeloven.

Hovedregelen om stemmerett i generalforsamlingen følger av asl. § 5-3. Der heter det at "hver aksje gir én stemme". Bestemmelsen gir uttrykk for likhetsgrunnsetningen som gjelder gjennomgående i aksjelovgivningen, men som også kommer uttrykkelig frem av asl. § 4-1. Likhetsprinsippet i aksjelovgivningen skal sørge for at flere hensyn ivaretas, blant annet hensynet til minoritetene i selskapet. Den skal motvirke at aksjeeiernes innflytelse på selskapet blir konsentrert til å kun utøves av en del av aksjeeierne. Både ordlyden i hovedregelen om stemmerett i asl. § 5-3 og likhetsgrunnsetningen i asl. § 4-1 taler isolert sett for at stemmerettsbegrensningen i vedtektene til Åsbygg AS er ulovlige.

Ingen av disse bestemmelsene gjelder imidlertid unntaksfritt. Asl. § 4-1 første ledd annet punktum åpner for at det i vedtektene kan bestemmes at det skal være aksjer av ulike slag, altså flere aksjeklasser. Videre følger det av bestemmelsen hva som må angis i vedtektene for at likhetsgrunnsetningen på dette punktet skal anses fraveket.

I asl. § 5-3 første ledd første punktum åpner loven for å fravike hovedregelen om at hver aksje gir én stemme. Det følger av ordlyden at prinsippet om at hver aksje gir én stemme kun gjelder

"dersom annet ikke følger av loven eller vedtektene. Ordlyden i unntaket tilsier at hovedregelen blir fraveket i relativt stor grad, i bestemmelsens siste punktum har lovgiver imidlertid strammet unntaket inn. Her angir loven to måter å praktiske stemmerettsbegrensninger på: 1. Stemmerettsbegrensninger som er knyttet til person og 2. at aksjene i en aksjeklasse ikke skal gis stemmerett eller skal ha begrenset stemmevekt. Ordlyden tilsier at oppregningen her er uttømmende. Slik at stemmerettsbegrensninger utover dette ikke kan gjøres gjeldende overfor aksjeeierne.

Det fremkommer klart av faktum at aksjene i selskapet ikke var oppdelt i klasser, slik at unntaket i asl. § 4-1 ikke er benyttet i vedtektene til Åsbygg AS. Det samme gjelder muligheten til å begrense stemmeretten i en aksjeklasse i et av alternativene i asl. § 5-3.

Ordlyden i alternativet som gjenstår, nemlig "stemmerettsbegrensninger som er knyttet til person" tilsier at hvem dette gjelder må angis mer spesifikt enn det som er i tilfelle for oss. I forarbeidene er eksempelet som er gitt for stemmerettsbegrensninger som er knyttet "stemmeloft som gir store aksjeeiere mindre stemmevekt enn små". Her er igjen hensynet å unngå maktkonsentrasjonen ved at de med mange aksjer har regjerende innflytelse i selskapet, slik at en slik stemmerettsbegrensning ikke vil stå i motsetning til likhetsprinsippet. En generell angivelse av at "de ansatte" ikke kan stemme, må sies å være utenfor ordlyden i dette alternativet.

Det følger av faktum at begrunnelse for stemmerettsbegrensningen til de ansatte er at Familien Ås ikke ønsker innblanding fra de ansatte i organiseringen av virksomheten. Det finnes eksempler i rettspraksis hvor man har godtatt at familiære forhold og andre mindre forretningsmessige forhold danner grunnlag for organiseringen av selskapet, f.eks. etter reglene om samtykkenektelse, jf. asl. § 4-16. Familiære forhold kan imidlertid ikke danne grunnlag for å utvide adgangen til stemmerettsbegrensninger.

Likhetsprinsippet er et viktig aksjerettslig prinsipp. Den kommer som nevnt over direkte til uttrykk i flere lovbestemmelser, men fungerer også som et tolkningsmoment når man tolker andre bestemmelser i loven, jf. rt. 2013 s. 241 og oppstiller en ramme for lovligheten av vedtak, jf. rt. 2003 s. 713. Det er med andre ord et gjennomgående prinsipp som ikke kan fravikes, med mindre loven gir grunnlag for det.

Når Åsbygg AS har inntatt bestemmelser i vedtektene som ikke følger kravene som loven oppstiller for unntakene om stemmerettsbegrensninger, strider den ikke bare direkte mot hovedregelen i asl. § 5-3, men utvanner også hovedprinsippet om likhet i aksjelovgivningen.

Konklusjon til delspørsmålet: Vedtektsbestemmelsene om manglende stemmerett for ansatte strider i mot aksjeloven § 5-3 og likhetsgrunnsetningen i § 4-1.

Utelukkelsen av aksjeloven § 5-21 og § 6-28 i vedtektene

Spørsmålet er om det er adgang til å fravike bestemmelsene i asl. § 5-21 og § 6-28 i vedtektene.

Asl. § 5-21 retter seg mot myndighetsmisbruk i generalforsamlingen og bestemmer at de ikke kan "treffe noen beslutninger som er egnet til å gi visse aksjeeiere eller andre en urimelig fordel på andre aksjeeieres eller selskapets bekostning". Ordlyden i asl. § 6-28 er tilsvarende, men pliktsubjektet er i dette tilfellet "styret og andre som etter §§ 6-30 - 6-32 representerer selskapet", som for eksempel daglig leder, jf. asl. § 6-32.

Bestemmelsene er, slik det fremkommer av ordlyden, ment for å verne andre aksjeeiere og selskapet mot myndighetsmisbruk. Aksjeeierne det er tale om, kan for eksempel, og som oftest grunnet flertallsprinsippet i aksjeloven, være minoritetsaksjeeiere. Særlig i tilknytning til asl. § 5-21.

Reglene om myndighetsbruk er som nevnt særlig aktuelt for minoriteter, slik som de ansatte i faktum, i selskapet, og skal verne om det generelle prinsippet om minoritetsvern i aksjelovgivningen. At det gjelder et generelt prinsipp her, kommer til uttrykk flere steder i loven. Se for eksempel kravene om kvalifisert flertall i asl. § 5-18. Systemet i aksjeloven tilsier at jo mer inngripende en endring/bestemmelse eller tiltak er, jo sterkere står minoritetsvernet.

Når det er tale om "selskapets bekostning" er det nærliggende å anta at loven sikter til selskapsinteressen som sådan, herunder kreditorer som klart vil bli påvirket av beslutninger som går på selskapets bekostning. Kreditorer har stor interesse av at beslutningene som tas i selskapet er hensiktsmessige og ikke påfører selskapet tap.

Bestemmelsene har videre den preventive effekten at den "skremmer" pliktsubjektene fra å ta beslutninger som innebærer myndighetsmisbruk. Dette skaper orden i selskapet, noe som vil komme både aksjeeierne, kreditorerne og, fra et større perspektiv, samfunnet til gode.

Ordlyden i "kan ikke", jf. § 5-21 og "må ikke", jf. § 6-28, og gruppen som nyter vern av bestemmelsen tilsier at asl. § 5-21 og § 6-28 er preseptoriske lovregler, som ikke kan fravikes i verken vedtektene eller andre beslutninger tatt av generalforsamlingen eller andre organer i selskapet. Ordlyden forutsetter også ugyldighet av beslutninger som strider i mot den.

Familieaksjonærene oppgir ingen begrunnelse for at bestemmelsene er fraveket, med med grunnlag i drøftelsen ovenfor er det uansett ingen ting som tilsier at det er mulig å fravike reglene i vedtektene. At samtlige ansatte uttrykkelig har akseptert vedtektsbestemmelse får heller ingen virkning for lovligheten.

Konklusjonen er dermed at asl. § 5-21 og § 6-28 er preseptoriske lovregler som det ikke er adgang til å fravike, og at bestemmelser i vedtektene som utelukker disse vil stride mot aksjeloven.

Konklusjonen til hovedproblemstillingen blir følgelig at alle de tre forholdene i vedtektene må anses å stride i mot aksjeloven, og dermed også kjennes ugyldige, jf. forutsetningsvis asl. § 5-22

2. Rettet emisjon

Hovedproblemstillingen er om den rettede emisjonen som foreslått utgjorde myndighetsmisbruk

Spørsmålet om en rettet emisjon som av advokaten til de ansatte anføres som myndighetsbruk er på forberedelsesstadiet og styret har utarbeidet et forslag om dette. Faktum tolkes derfor dithen at det er styret som anklages for myndighetsbruk. Siden selskapet ikke kunne høres med utelukkelsen av asl. § 6-28 kommer denne bestemmelsen til anvendelse.

Styret er pliktsubjekt etter asl. § 6-28. Der heter det at de ikke må "foreta noe som er egnet til å gi visse aksjeeiere eller andre en urimelig fordel på andre aksjeeieres eller selskapets bekostning"

Styrevedtaket må anses som en "beslutning", jf. § 6-28. Videre er det to vilkår i bestemmelsen. For det første må fordelingen som oppnås være "urimelig". For det andre må den gå på enten andre aksjeeieres eller selskapets bekostning.

Det første spørsmålet er om beslutningen kan anses "urimelig".

En emisjon er et tiltak som kan gjennomføres etter asl. § 10-1 og innebærer en beslutning om å forhøye aksjekapitalen ved nytegning av aksjer. Kapitalforhøyelse i form av nytegning av aksjer gjennomføres ofte for å få inn en ny og frisk kapital og kan for eksempel brukes som tiltak når selskapet sliter økonomisk.

Det følger av asl. § 10-1 at det kun er aksjeeirne eller bestemte navngitte personer som kan innbys til å tegne aksjer. Bestemmelsen oppstiller som sådan forbud mot børsnotering, men må ses i sammenheng med asl. § 10-4 som gir aksjeeierne fortrinnsrett ved forhøyelse av aksjekapitalen. En kapitalforhøyelse skal etter dette som utgangspunkt være rettet mot aksjeeierne som sådan. At en emisjon i utgangspunktet ikke kun kan rettes mot noen spesifikke aksjeeiere, kommer også frem av asl. § 10-4 hvor det uttrykkelig slås fast at aksjeeiernes fortrinnsrett ikke kan settes til side i vedtektene.

Det følger imidlertid av asl. § 10-5 at "generalforsamlingen kan med flertall som for vedtektsendring beslutte å fravike det som er bestemt om aksjeeiernes fortrinnsrett i § 10-4 eller i vedtektene". At styret kan gi forslag om avvik fra aksjeeiernes fortrinnsrett følger forutsetningsvis av annet punktum i asl. § 10-5.

Når spørsmålet er om et slik forslag vil være urimelig, når det i utgangspunktet er lovlig, er det nærliggende å se hen til nødvendigheten av forslaget sammenholdt med hvilket konsekvenser det vil få for de aksjeeierne som blir avskåret fortrinnsretten.

Det fremkommer i faktum at en rettet emisjon vil være i selskapets interesse og nødvendig for å sikre dets overlevelse. Videre gir advokaten til de ansatte aksjeeierne uttrykk for at han er usikker på de ansatte har nok penger til å fulltegne en fortrinnsrettsemisjon etter asl. § 10-4. Det taler for at den rettede emisjonen ikke vil være urimelig, ettersom den anføres som nødvendig og det uansett er usikkert om de ansatte aksjeeierne kan benytte seg av muligheten.

Fortrinnsretten ved kapitalforhøyelse er imidlertid et valg, og selv om det er usikkert om de ansatte har muligheten til å delta, vil ikke det være et tilstrekkelig argument for å avskåre muligheten helt. Det mest rimelige resultatet vil være å tillate hver enkelt aksjeeier å velge om de ønsker å benytte seg av muligheten.

Videre fremkommer det i faktum at de ansatte har kommet med en rekke forslag til ledelsen om kostnadsbesparende tiltak, inkludert lønnskutt, som i og for seg rammer dem. Peder Ås anfører på sin side at de ansattes forslag var mindre effektive og mer usikre enn en rettet emisjon. Noe advokaten ikke bestrider.

På en side kan man argumentere for at selskapet burde tatt forslagene til de ansatte i betraktning, særlig når de i lang tid har rettet forslagene. Når det imidlertid har kommet til det punkt hvor fremtidsutsiktene er mørke og styret må handle nå, ville ikke en rettet emisjon som utgangspunkt fremstå urimelig. Det fremkommer imidlertid av faktum at familien Ås, som inkluderer de styremedlemmene som stemte for forslaget, ser på det som en tilsiktet virkning at de får redusert de ansattes aksjeeierskap i selskapet. En rettet emisjon må bakgrunn av dette anses som ikke nødvendig, og dermed urimelig.

Konklusjon: beslutningen anses som en "urimelig fordel"

Det første spørsmålet er om den urimelige fordel går på de andre aksjeeierenes eller selskapets bekostning.

Ordlyden tilsier at beslutningen må ha en form for negativ virkning overfor enten aksjeeierne eller selskapet.

Det fremkommer av fakum at de ansatte ville få eier andelene sine i selskapet kraftig utvannet dersom emisjonen gjennomføres. I tillegg er det en tilsiktet virkning fra familien Ås at de ansatte får redusert sitt aksjeeierskap i selskapet. Når de ansatte foreslår kutt i sin egen lønn for å redde selskapet, er det tydelig at en emisjon er noe de ikke ønsker. Videre vil denne emisjonen føre til at de ansatte blir en minoritet i større grad, og således får mindre innflytelse i selskapet enn de i utgangspunktet har krav på når stemmerettsbegrensningen må anses ulovlig.

Konklusjon: den urimelige fordel vil gå på bekostning av de ansatte som "andre aksjeeierne".

Konklusjon til hovedproblemstillingen er at den rettede emisjonen som foreslått utgjør et myndighetsmisbruk, jf. asl. § 6-28

Ord: 2159

2 Svar til Del II

Skriv svaret ditt her. Endringer blir lagret automatisk.

1. Konkursboet mot Anleggsutleie

Hovedproblemstillingen er om konkursboet kan ta beslag i anleggsmaskinene.

Hovedregelen om kreditorernes beslagsrett følger av dekningsloven. § 2-2. Der heter det at de kan ta beslag i ethvert formuesgode som "tilhører skyldneren på beslagstiden..."

Spørsmålet er om anleggsmaskingene "tilhører" ÅsBygg AS.

Ordlyden i "tilhører skyldneren" tilsier at formuesgoder som tilhører tredjepersonen faller utenfor kreditorernes beslagsrett. Dette er også i samsvar med Høyesteretts uttalelse om at det er de reelle eierforhold som er avgjørende, jf. Rt. 1935. s. 981. Skyldnerens legitimasjon vil ikke være avgjørende i vurderingen av som tilhører ham., jf. rt. 2015. s. 979. Hvor anleggsmaskinene befant seg eller hvilken logo de hadde vil derfor ikke være relevant i sammenheng med dekl. 2-2 isolert sett.

Det fremkommer av faktum at ÅsBygg overførte eiendomsretten og at kjøpesummen for maskinene var betalt inn til Åsbygg før konkursåpningen. De generelle kravene som kan utledes av dekl. § 2-2 om at avtalen må være reell, gyldig og endelig er ikke omtvistet. Åsbygg har altså foretatt en reell eiendomsoverføring i tiden før konkursåpningen.

Konklusjonen er dermed at anleggsmaskingene ikke "tilhører" ÅsBygg AS, slik at konkursboet i utgangspunktet ikke kan ta beslag.

Reglene om kreditorernes beslagsrett må ses i sammenheng med andre regler, blant annet reglene om rettsvern, jf. NOU 1972:20.

Spørsmålet er følgende om konkursboet kan ekstingvere Anleggsutleies rett til anleggsmaskinene.

Den alminnelige hovedreglene er først i tid best i rett. Rettsvirkningen av dette er at Anleggsutleie i utgangspunktet beholder retten til anleggsmaskingene.

Reglene om kreditorerestinksjon kommer imidlertid inn som et unntak fra hovedregelen om først i tid best i rett. Dersom Anleggsmaskin ikke har oppnådd rettsvern for sitt erverv, slik som konkursboet anfører, vil ikke en beskyttet eiendomsoverdragelse har funnet sted, og konkursboet utslukker konkursboet retten Anleggsutleie har til anleggsmaskingene.

Rettsvernskravet ovenfor kreditorer når formuesgode er løsøre er overlevering, jf. Rt. 1910 s. 231. Overleveringskravet skal ivareta notoritetshensyn som igjen skal ivareta hensynet til rettsstiftelser er kontrollerbart. Det avgjørende er derfor at selger fratras rådigheten over tingen.

I rettspraksis har det fremkommet visse unntak fra overleveringskravet, for eksempel der selgeren blir sittende med tingen i kjøpers interesse og ved forbrukerkjøp på nett. Utover de unntakene som finnes i rettspraksis er rettsvernsreglene absolutte, slik at man ikke kommer unna med å godtgjøre disposisjonens notoritet på andre måter enn det som er lagt til grunn, jf. HR-2021-1773-A.

De eksemplene på unntak som er gitt ovenfor har imidlertid kommet i stand på bakgrunn av de hensynene som begrunner de ulike reglene. Høyesterett har altså vært åpen for unntak fra overleveringskravet der faren for kreditorsvik er liten og gode grunner taler for å unnta rettvernsakten, jf. HR-2021-2248-A.

Man kan derfor spørre om det også her kunne vært åpent for å tolke hensynene bak reglene om kreditorstinksjon og rettsvern, og dermed se hvor langt reglene kan fravikes i dette spesifikke tilfellet. Forholdet i vårt faktum skiller seg fra vanlige kjøp. Det er inngått en "salg- og tilbakeleie-avtale", som naturligvis, etter avtalen, innebærer at formuesgodet forblir hos selgeren, men nå som leietaker. Det er klart at det her kan oppstå særlig problemer i forhold til faren for kreditorsvik, slik at et tydelig rettsvernskrav har gode grunner for seg. Det kan imidlertid spørres om andre regler som verner om kreditorer, og særlig konkursbo kan løse problemet, f.eks. reglene om omstøtelse.

Høyesterett har imidlertid avvist en slik løsning i HR-2021-2248-A. Avtalen som er inngått i saken er sammenfallende med vårt faktum. Høyesterett anerkjenner at rettsvernskravet i noen spesifikke tilfeller kan få urimelige følger, i avsnitt 68 uttaler de imidlertid at "Jeg kan etter dette ikke se at det er grunnlag for å gjøre unntak fra hovedregelen om overlevering ved kontrakter om salg og samtidig tilbakeleie"

Overleveringskravet må derfor gjelde også ved avtaler om salg og tilbakeleie, slik som i vårt tilfelle.

Videre underspørsmål er om overleveringskravet kan anses oppfylt ved den utkjøringen som Anleggsutleie foretok rett etter avtaleinngåelsen

Umiddelbart etter avtaleinngåelsen kjørte Anleggsutleie maskinene ut på en kommunalt eier parkeringsplass. Der utførte de arbeid på maskinene, og over natta sto maskinene på den samme plassen som for øvrig ligger ved siden av byggeplassen.

På en side kan det tas til orde for at dette ikke kan regnes som en "overlevering" med bakgrunn i hensynet til faren for kreditorsvik og dermed også notoritet. At maskinene er kjørt ut i en kort periode, på en natt og deretter havnet tilbake på samme sted hvor de sto da avtalen ble inngått, er ikke like kontrollerbart som ulike de rettsvernsaktene vi finner igjen for ulike formuesgoder etter sin art er. Hvem som helst kan påstå at de har overtatt rådigheten i en kort periode, slik at det blir en oppgave for kreditorerne å bevise om dette stemmer. At rettsorden ønsker å unngå denne konsekvensen er grunnen til at flere av rettsvernsaktene er "enkle" og absolutte, konkursboet skal slippe å leke detektiver.

På den annen side kan det argumenteres for at det i dette tilfellet bør skilles mellom salget av maskinene og leieforholdet mellom Åsbygg, som leietakere og Anleggsmaskin som utleier. Når maskinene er tilbake på sin opprinnelige plass, er de ikke lenger en del av formuesfæren til Åsbygg. Det må også kunne legges vekt på at plassen de sto og står på heller ikke er en eiendom tilhørende Åsbygg.

Anleggsutleie kjørte ut maskinene, fikk rådigheten over dem, lakkerte anleggsmaskinene i deres karakteristiske oransje farge og endret logoen. Selv om legitimasjon ikke er et hensyn som skal legges vekt på ved spørsmål om kreditorstinksjon, må det regnes som en tilfeldig fordel for konkursboet dersom de skal kunne ekstingvere anleggsmaskinene i dette tilfellet. Ser vi på saken fra et annet perspektiv og legger til grunn at anleggsmaskinene skulle leies ut til et annet firma etter salget, må det legges til grunn at overleveringskravet ville være oppfylt idet Anleggsutleie kjører anleggsmaskinene ut på parkeringsplassen. At den så ble levert

"tilbake" til Åsbygg som nå er leietakere, kan ikke gjøre at denne overleveringen og rådighetsfratakelsen ikke kan gjøres gjeldende.

Overleveringskravet må derfor anses oppfylt og Anleggsutleie har dermed oppnådd rettsvern for sitt erverv av anleggsmaskinene.

Konklusjonen til spørsmålet om konkursboet kan ek스팅vere Anleggsutleies rett til Maskinene er følgelig at de ikke kan det ettersom rettsvern er oppnådd,

Konklusjon til hovedproblemstillingen er at konkursboet ikke kan ta beslag i anleggsmaskinene.

2. DNB mot Anleggsutleie

Hovedproblemstillingen er om Anleggsutleie må respektere bankens panterett

Spørsmålet om DNBs panterett er gyldig etablert og har rettsvern er ikke omstridt. DNB anfører at salget, altså eiendomsoverdragelsen av anleggsmaskinene fra Åsbygg til Anleggsutleie, strider mot panteloven § 3-8 femte ledd. Anleggsutleie anfører på sin side at de ikke bestrider ulovligheten av avhendingen, men at de ikke hadde forutsetninger for å vite om dette da avtalen ble inngått.

Panteloven § 3-8 femte ledd gir panteloven § 3-4 tredje ledd og § 3-5 tilsvarende anvendelse ved pant i motorvogner, anleggsmaskiner og jernbanemateriell. Ved samlet pantsettelse av alle pantsetterens motorvogner, og anleggsmaskiner gjelder § 3-4 femte ledd og § 3-7 tilsvarende, jf. pantel. § 3-8 femte ledd.

Faktum tolkes dithen at det er særlig anvendelsen av pantel. § 3-7 som er aktuell i vårt tilfelle.

Pantel. § 3-7 første ledd tillater utskiftning eller avhendelse så langt dette er i samsvar med forsvarlig drift og ikke vesentlig forringer panthaverens sikkerhet. Er salget skjedd i strid med dette, følger det av tredje ledd annet punktum at panteretten må stå tilbake for godtroerverv.

Ettersom Anleggsutleie ikke bestrider ulovligheten av avhendingen og det er få holdepunkter i faktum for å drøfte spørsmålet, legges det i det følgende til grunn at eiendomsoverdragelsen fra Åsbygg til Anleggsutleie har skjedd i strid med reglene i panteloven § 3-8 femteledd, jf. pantel. § 3-7.

Spørsmålet blir dermed om panteretten til DNB må stå tilbake for et eventuelt godtroerverv av anleggsmaskinene hos Anleggsutleie.

Utgangspunktet er også her at den som er først i tid, er best i rett. Siden panteretten til DNB ble stiftet før salget til Anleggsutleie, innebærer det at DNB vinner rett etter utgangspunktet.

Godtroervervloven åpner imidlertid for godtroekstinksjon av løssøre og oppstiller derfor et unntak fra utgangspunktet om først i tid best i rett, jf. ekstl. § 1

Ekstl. § 1 oppstiller fem vilkår. Det må være tale om en 1. løssøreting, som er 2. solgt. Det er i tillegg et krav om avhenderens 3. legitimasjon, som innebærer at han/hun må sitte med tingen når avhendingen skjer. Videre er det et vilkår for rettsvern at tingen er 4. overlevert. Helt til slutt

oppstiller annet ledd et vilkår om at det må foreligge god tro hos mottakeren. Vilkår 1., 2., og 3. byr ikke på tvil og tas ikke opp i det følgende.

For spørsmålet om rettsvernsakten er fullført ved at Anleggsutleie har fått anleggsmaskinene overlevert til seg viser jeg til drøftelsen under spørsmålet om "*overleveringskravet kan anses oppfylt ved den utkjøringen som Anleggsutleie foretok rett etter avtaleinngåelsen*" i tvisten mellom konkursboet og anleggsmaskin hvor jeg konkluderte med at overleveringskravet var oppfylt. Selv om den drøftelsen gjelder kreditorekstinksjon og vi nå står overfor et spørsmål om avtaleekstinksjon hvor overleveringskravet er begrunnet i forskjellige hensyn, må kravene som stilles være det samme.

Anleggsmaskinene må derfor anses "overlevert".

Anleggsutleie anfører som nevnt at de ikke hadde forutsetninger for vite at salget var skjedd i strid med reglene i panteloven § 3-8 femte ledd. Anførselen tolkes slik at de påberoper seg god tro. Ordlyden i ekstil. § 1 annet ledd indikerer et krav om aktsom god tro, jf. når han ikke forstår eller burde ha forstått at avhenderen mangler rett. Videre oppstiller bestemmelsen hvilke momenter som må tillegges vekt ved aktsomhetsvurderingen. Det er blant annet forholdene ved avhendingen og tingens art.

Det er klart ut i fra faktum at Anleggsutleie ikke hadde noe form for positiv kunnskap om forholdene knyttet til panteretten.

Spørsmålet om den gode tro er aktsom må gjøres konkret. I forarbeidene til bestemmelsen heter det at det er tale om et "objektivt" aktsomhetskrav, slik at det avgjørende er "hvilke slutninger og undersøkelser en normalt utrustet og redelig person i en tilsvarende situasjon ville ha foretatt på grunnlag av de foreliggende fakta". De uttales i tillegg at det stilles strengere krav til aktsomheten for en som har særlig erfaring eller kyndighet innenfor vedkommende område.

Når dette er sagt om bestemmelsens rekkevidde er det grunn til å nevne at det er ingen ting i faktum som tilsier at Anleggsmaskin skulle foretatt seg ytterligere undersøkelser før kjøpet. Faktum gir heller ingen foranledning til å drøfte deres kyndighet på område i tilknytning til den gode tro.

Etter dette må Anleggsutleies anførsel om deres mangel på kunnskap danne grunnlaget for å konkludere med at de var i aktsom god tro ved avtaleinngåelsen.

Alle vilkårene i ekstil. § 1 er oppfylt, og konklusjonen blir dermed at panteretten til DNB må stå tilbake for et eventuelt godtroervert av anleggsmaskinene hos Anleggsutleie.

Hovedkonklusjon: Anleggsutleie må ikke respektere bankens panterett, jf. pantel. § 3-7 femte ledd, jf. ekstil. § 1.

3. DNB mot Næringsbanken

Hovedproblemstillingen er om næringsbanken har godtroervertet varelagerpant på best prioritet.

Utgangspunktet om først i tid best i rett gjelder også ved pantsettelse. Utgangspunktet er derfor at DNB vinner rett ettersom pantet deres ble etablert i tid før Næringsbanken sitt pant.

For at panterett i varelager skal respekteres av etterfølgende panthavere, må de imidlertid oppnå rettsvern slik de respektive bestemmelsene foreskriver. Pant i varelager får rettsvern ved tinglysing i eierens blad i Løsøreregisteret, jf. pantel. § 3-12.

bestemmelsen i Tinglysingsloven regulerer i utgangspunktet hva som kan registreres i løsøreregisteret og gir tgl. § 20 og 21 tilsvarende anvendelse. Etter disse bestemmelsene gjøres det unntak for hovedregelen om først i tid best i rett, slik at

Næringsbanken har oppnådd rettsvern for sitt pant og vinner dermed rett.

Konklusjon: Næringsbanken får bedre prioritert enn DNB i rekkefølgen.

Ord: 1936